

KERAMIKKAA TATUOINTITAITEEN INSPIROIMANA

Old school -tatuointityylin jäljittelyä keramiikan koristelumenetelmin

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Muotoilun koulutusohjelma

Kevät 2023

Mirha Jalander

Muotoilun koulutus

Tekijä Mirha Jalander

Työn nimi Keramiikkaa tatuointitaiteen inspiroimana

Ohjaaja Helena Leppänen, Mirja Niemelä

Tiivistelmä

Vuosi 2023

Opinnäytetyön aiheena oli perehtyä valittuihin keramiikan koristelutekniikoihin tatuointitaiteen old school -tyylisuuntauksesta inspiroituen. Päämääränä oli löytää paras tekniikka tarkkaan koristeluun myös tulevia projekteja varten. Valituista koristelutekniikoista arvioitiin tehokkuutta ja etenkin lopputulosta. Työn taustalla oli kiinnostus tatuointitaiteeseen ja siihen liittyvään kulttuuriin.

Aineistoa kerättiin keramiikka-alan kirjallisuudesta, tatuointikirjoista, artikkeleista sekä tatuointistudioiden sivuilta. Toiminnallisessa osuudessa valmistettiin kolme prototyyppiä, joiden avulla havainnollistettiin koristeluprosessia. Koristelutekniikoiksi valittiin engobe, alilasevärit ja cuerda seca.

Tuotesuunnittelun tukena toimivat koristelukokeiden lisäksi konseptikuvat, jotka helpottivat suunnitellun koristelun asettelua. Prosessin lopputuotteena valmistui maljakoksi soveltuva ruukku, jonka muotoilu korostaa pääosassa olevaa kuviointia. Koristelutekniikka valittiin valmistuneiden prototyyppien perusteella.

Tulokset näkyvät opinnäytetyöraportissa kuvina ja prosessi on kerrottu yksityiskohtaisesti. Jokaisella testatulla koristelutekniikalla on hyvät puolensa, riippuen tavoitellusta lopputuloksesta. Prosessista ja sen tuloksista voi olla hyötyä vastaavissa tuotesuunnittelun tehtävissä.

Avainsanat tatuointitaide, keramiikka, koristelu, prototyypit

Sivut 36 sivua ja liitteitä 1 sivu

Degree Programme of Design

Author Mirha Jalander

Subject Ceramics inspired by tattoo art

Supervisors Helena Leppänen, Mirja Niemelä

Abstract

Year 2023

The thesis orientates on specifically chosen ceramic decoration techniques, inspired by old school tattoo art. The aim was to find the best technique for detailed decoration to use in future projects. Chosen decoration techniques were evaluated for efficiency, and especially the result. The process was influenced by tattoo art and its culture.

Research material for the thesis was combined from ceramic literature and articles, in addition to tattoo studio websites and tattoo books. In the functional part of the thesis, there are three prototypes that illustrate the decoration process. The chosen decoration techniques are engobe, underglaze and cuerda seca.

To support the pattern layout, there are concept pictures as well as information of the decoration testing. The final product is a multifunctional flower vase, in which the design highlights its decoration. Decoration technique is based on the prototype results.

Results of the thesis report are shown as pictures and the process is written in detail. With every decoration test, there are aspects of when it should be used. The process and its results may be useful for other product design assignments.

Keywords tattoo art, ceramics, decoration, prototypes

Pages 36 pages and 1 appendice page

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Aiheen rajaus	1
1.2	Viitekehys ja prosessikaavio.....	3
1.3	Keskeiset käsitteet	3
2	Old school -tatuointityyli	4
3	Tatuointitaiteen ja keramiikan yhdistäminen	10
4	Keramiikan koristelu Suomessa.....	11
5	Tuotesuunnittelun valinnat	16
5.1	Prototyypisuunnitelma	17
5.2	Saven tyyppi.....	18
5.3	Koristelutekniikat	19
5.3.1	Engobe ja sgraffito	19
5.3.2	Alilasiteväreillä maalaaminen	21
5.3.3	Cuerda seca	23
5.4	Ruukun muotoilu ja koristelu.....	25
6	Prosessin arviointi	32
	Lähteet.....	34

Kuvaluettelo

Kuva 1	Maarit Hännisen kohopainoteos	2
Kuva 2	Viitekehys ja prosessikaavio	3
Kuva 3	Burmalaisia tatuointeja, 1930.....	5
Kuva 4	Tyypillinen old school -aihe	7

Kuva 5 Tattoo flash	9
Kuva 6 Boluksella koristeltu vati.....	12
Kuva 7 Kuparipainokoristeltu lautanen	13
Kuva 8 Jugend-tyylinen maljakko	14
Kuva 9 Rut Brykin teoksia	15
Kuva 10 Judy Mäkelän teoksia.....	16
Kuva 11 Prototyypisuunnitelma	18
Kuva 12 Sgraffitokoristelua engoben pintaan	20
Kuva 13 Prototyyppi 1 ennen polttoa ja valmiina	21
Kuva 14 Prototyyppi 2 ennen polttoa ja valmiina	23
Kuva 15 Cuerda seca -vahan resepti.....	24
Kuva 16 Prototyyppi 3 ennen polttoa ja valmiina	25
Kuva 17 Luonnoksia tuotteen muodosta	26
Kuva 18 Ruukun valmistusta	27
Kuva 19 Moodboard	28
Kuva 20 Suunnittelua.....	28
Kuva 21 Konseptikuvan värivaihtoehdot.....	29
Kuva 22 Hahmottelua ja ääriviivojen maalausta	30

Kuva 23 Ruukku ennen lasituspolttua 31

Kuva 24 Ruukku valmiina.....31

Liitteet

Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on keraamisen ruukun valmistaminen ja koristelu old school -tatuointityylin inspiroimana. Aiheen valinnan taustalla on kiinnostus keramiikan yksityiskohtaiseen koristeluun sekä tatuointitaiteen tyyliin. Tavoitteena on löytää mahdollisimman tarkka koristelutekniikka, josta näkee oman kädenjäljen.

Työn toiminnalliseen osuuteen sisältyy ruukun tuotesuunnittelu, joka valmistetaan käsinrakentamisen tekniikoita hyödyntäen. Raportissa pohditaan toteutusmenetelmiä eli koristelun tehokkuutta ja sitä, kuinka todennäköisesti tekniikalle tulee käyttöä tulevaisuuden projekteissa. Työn päämääränä on pohjustaa myös omaa tuotekehittelyä taidemuotojen yhdistämisen kautta.

Prosessin tueksi hain tietoa tatuointitaiteen perinteisestä suuntauksesta, mistä puhutaan usein myös termillä ”old school tattoo art”. Tietoa löytyi kirjallisuudesta, artikkeleista sekä tatuointistudioiden sivustoilta. Työn toteutukseen kuuluu suunnittelu- ja valmistusprosessin tarkka dokumentointi kuvallisesti ja sanallisesti.

Opinnäytetyötä johdattaa yksi pääkysymys – Miten toteutetaan old school -tatuointiaihe keraamiseen pintaan? Tavoitteena oli myös vastata syventäviin alakysymyksiin; Mitä ovat old school -tatuointityylin pääpiirteet? Mikä on paras tekniikka keramiikan yksityiskohtaiseen koristeluun? Minkä tekniikan värit pysyvät kirkkaina ja valumattomina?

1.1 Aiheen rajaus

Tatuointitaide on viime vuosina tullut yhä näkyvämmäksi sekä iholla että sosiaalisessa mediassa. Sen eri tyyliinvalinnoista on selvästi haettu inspiraatiota muuhunkin taiteeseen, esimerkiksi suomalaisen taidegraafikko Maarit Hännisen kohopainoteoksissa on nähtävissä perinteisen tatuointityylin piirteitä (kuva 1).

Kuva 1. Maarit Hännisen kohopainoteos

Keramiikan koristeluväreistä on suhteellisen helppoa löytää reseptejä, mutta parhaat tekniikat selviävät käytännön tekemisen kautta koepalojen tai prototyyppien pintaan. Opinnäytetyössä ei ole tarkoitus käydä läpi jokaista keramiikan koristelutekniikkaa, vaan sellaisia, joilla todennäköisimmin saadaan aikaan tavoiteltu lopputulos. Valittuja tekniikoita on kokeiltu ensin prototyyppihin, minkä perusteella on valittu lopulliseen tuotteeseen koristelutekniikka. Siirtokuvatekniikka on jätetty pois, sillä se ei tuo esiin tekijänsä omaa kädenjälkeä samalla tavalla muihin tekniikoihin verrattuna.

Vaikka tuotteen funktio onkin tässä projektissa toissijainen, on se pidetty mielessä tuotteen muotoa suunnitellessa. Arvoihini kuuluu suunnitella ja valmistaa pitkäikäisiä tuotteita, ja tukea näin kestävää muotoilua. Opinnäytetyö ei sisällä tuotteen markkinointia.

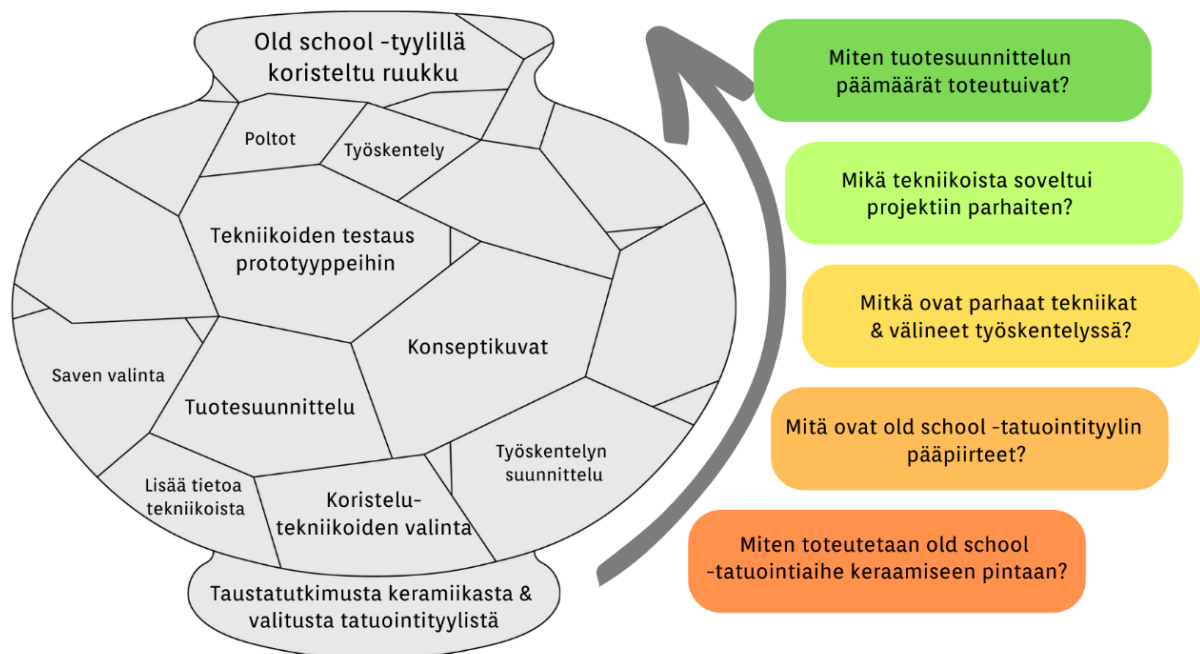

1.2 Viitekehys ja prosessikaavio

Opinnäytetyön viitekehys sisältää projektin keskeisimmät päämäärät (kuva 2). Kuva toimii samalla prosessikaaviona, josta näkee työskentelyn konkreettiset vaiheet. Kaavio muodostaa ruukun, jonka jokainen pala on tärkeä vaihe lopputuloksen kannalta.

Prosessikaaviota, eli ruukun sisältöä luetaan alhaalta ylös ja sen pääsisältönä on taustatutkimus, tekniikoiden valinta, tuotesuunnittelu, konseptikuvat, prototyypit sekä tuotteen valmistus. Tavoitteena on vastata opinnäytetyön pääkysymykseen: ”Miten toteutetaan old school -tatuointiaihe keraamiseen pintaan?”.

Kuva 2. Viitekehys ja prosessikaavio

1.3 Keskeiset käsitteet

Tässä luvussa on selitetty opinnäytetyön keskeisimpiä käsitteitä, jotka on hyvä tietää ennen sisällön lukemista. Keramiikan laajasta sanastosta on selvennetty opinnäytetyön kannalta oleelliset.

Korkeanpolton keramiikka: kivitavara- tai posliinisavea, jonka polttolämpötila on noin 1200–1300°C. Korkeanpolton keramiikka on kestävämpää kuin Suomen maaperässä esiintyvä matalapolttoinen savi.

Raakapoltto: kosteus haihtuu savesta kokonaan, muuttuen näin keramiikaksi.

Lasituspoltto: keramiikan toinen poltto, jossa esine tiivistyy lisää ja pinnan koristeluaineet sulavat.

Moodboard: kuvakollaasi, jonka avulla havainnollistetaan inspiraation lähteitä.

Puupiirros: grafiikan tyyli, jossa hyödynnetään puulevyyn kaivertamista.

Engobe: värillinen saviliete, jota käytetään keramiikan koristelussa.

Sgraffito: engoben tai lasitteen pintaan tehtävä raapetekniikka, jossa saven väri tulee näkyviin.

Alilasevärit: keramiikan koristeluvärejä, joilla voidaan maalata raakapoltetun tai polttamattoman saven pintaan.

Cuerda seca: keramiikan koristelutekniikka, jossa kuvion ääriviivat maalataan vahan ja rautaoksidin sekoitteella. Vahan tarkoitus on hylkiä lasitetta, jolloin lasitteen levitys sujuu nopeammin.

Tattoo flash: esitteitä tatuoinneista, esimerkiksi tatuointistudion seinällä ja nykyään myös sosiaalisessa mediassa. Flashit havainnollistavat parhaiten artistin omaa kädenjälkeä.

2 Old school -tatuointityyli

Arkeologisista löydöksistä voidaan päätellä, että tatuointeja on tehty jo 10 000 vuotta ennen ajanlaskun alkua. Tatuointikulttuuri on ilmeisesti ollut erityisen suosittua muinaisessa Egyptissä sekä varhaisten heimojen keskuudessa Venäjällä. (Clerk, 2008, s. 10)

Todennäköisesti tatuointeja on tehty kauan ympäri maailmaa, mutta parhaiten säilyneet löydökset ovat muumioituneita. Länsimaissa ensimmäinen tatuoitu mies tuotiin näyttille englantilaisilla karnevaaleilla vuonna 1691 (Clerk, 2008, s. 11).

Pitkään tatuoinnit ja muu kehon muokkaus nähtiin länsimaissa primitiivisenä, jopa pakanallisena ominaisuutena (Clerk, 2008, s. 38). Ne olivat verrattavissa muun muassa kannibalismiin ja ihmisten uhraamiseen (Hesselt van Dinter, 2005, s. 10). Ironisesti länsimaalaiset olivat yleisesti kehonmuokkausta vastaan, mutta merkitsivät silti omilla merkeillään ihmisiä, jotka olivat heidän omistuksessaan.

Kuva 3. Burmalaisia tatuointeja, 1930

Merten takaa matkailijat toivat tarinoita tatuoiduista ihmisistä yhä enemmän, mikä alkoi kiehtoa länsimaalaisia. Aluksi vain miehet ottivat tatuointeja ihoonsa, päämääränään tienata rahaa sirkuksissa ja muissa esityksissä. Tämä inspiroi samalla useampia ihmisiä ryhtymään tatuointiartisteiksi; irlantilainen artisti Samuel O'Reilly kehitti ensimmäisen sähköisen tatuointikoneen vuonna 1891. (Clerk, 2008, s. 38, 44)

Ensimmäinen tatuoitu nainen, Nora Hildenbrandt esiintyi New Yorkissa vuonna 1882. Noran tatuoi hänen isänsä Martin Hildenbrandt, vaikka Nora kertoikin tarinaa, jonka mukaan Amerikan alkuperäisväestö olisi tatuoinut tämän vasten tahtoaan. Pian Irene Woodward eli ”Le Belle Irene” ohitti Noran suosion. Tatuoidut naiset tienasivat lopulta esiintymisillään enemmän kuin miehet ennen heitä. (Clerk, 2008, s. 47) Vaikka naiset saavuttivat mainetta tatuoituina, ei heitä otettu tatuointiartisteina vakavasti ainakaan länsimaissa vielä vuosikymmeniin.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että tatuointien yleistyessä artistit alkoivat keskittyä yhä enemmän laatuun ja yksityiskohtiin. Yksittäiset tatuoinnit olivat pian suositumpia kuin täyteen tatuoidut kehot ja ”vintage tatuointien” tyyli muuttui yhtenäisemmäksi ”old school”-suuntaukseksi. Monilla artisteilla on kuitenkin ollut omat tyypilliset aiheensa, joita he ovat kehittäneet vuosien varrella.

Työn inspiraatioksi on valittu old school -tyyli, sillä sen juuret ulottuvat pitkälle länsimaaisessa kulttuurissa ja siitä löytyy tietoa monista lähteistä. Vaikka old schoolin historia on pitkä, sen pääpiirteet ja aiheet eivät ole juuri muuttuneet vuosien aikana. Tyyli on niin perinteinen, että monelle miellelyhtymä tatuoinneista on nimenomaan paksuilla ääriviivoilla piirretty ruusu (kuva 4). Itseäni tatuoinnit ovat kiehtoneet pienestä pitäen ja vanhemmiten myös niihin liittyvät kulttuurilliset merkitykset.

Kuva 4. Tyypillinen old school -aihe

Old school -tatuointityylin pääpiirteitä ovat siistit mustat ääriviivat, vahvat värit ja vähäinen varjostus (Funhouse Tattoo, 2017). Sen juuret sijoittuvat jo 1700-luvulle ja se on saanut selkeitä vaikutteita japanilaisesta Irezumi-tyylistä (Cloak and Dagger Tattoo London, n.d.-b). Sana ”irezumi” rinnastettiin Japanissa kuitenkin rikolliseen alamaailmaan, minkä vuoksi tatuointeihin viittaava sanasto on sittemmin muuttunut. Nykyään käytettävä sana ”horishi” viittaa sekä tatuointeihin että puupiirroksiin. (Hesselt van Dinter, 2005, s. 66)

Erityisesti 1800-luvun lopun ja 1950-luvun välillä tatuointien aiheet olivat usein merenkäyntiin liittyviä ja niillä oli taikauskoisia merkityksiä. Esimerkiksi jalkapöytiin tatuoitujen kukon ja possun uskottiin suojaavan merimiehiä hukkumiselta. Ankkurit saattoivat symboloida merten jumalia tai olla merkinä siitä, että henkilö oli ylittänyt Atlantin. Monet merimiehet ottivat ihoonsa tatuointeja kuin matkamuistoja. (Clerk, 2008, s. 56, 61–62) Heidän keskuudessaan tapa oli enemmän sääntö kuin poikkeus. Jonkinlaista turvaa haettiin lisäksi uskonnollisista tatuoinneista, kuten risteistä, enkeleistä ja kyyhkyistä (Clerk, 2008, s. 166).

Edelleen suosittuja muotokuvatatuointeja merimiehet teettivät joskus muistoksi vaimoistaan ennen pitkää matkaa. Nykyään yleisimpiin muotokuvatatuointeihin kuuluu romaninaisen profiili, minkä symbolisia merkityksiä ovat itsenäisyys ja hyvän onnen tavoittelu. (Cloak and Dagger Tattoo London, n.d.-a) Pääskysel taas kuvaavat toivoa, ja samalla ne nähdään symbolina perinteisen tatuointityylin siirtymiselle läntiseen kulttuuriin (Cloak and Dagger Tattoo London, n.d.-b).

Erlaisia sydäntatuointeja löytyi lähes jokaisen artistin designeista, usein nimiin tai muihin kuviin yhdistettynä. Pienillä sydämillä oli myös helppo täydentää lähes täyteen tatuoitua ihoa. Kukatatuoinneista suosituimpia olivat ruusut, joita yhdistettiin usein sydänten ohella myös muistotatuointeihin. (Clerk, 2008, s. 136, 139, 146)

Tatuointien suosio kasvoi myös sotilaiden keskuudessa. Niiden uskottiin kasvattavan moraalialia ja uskollisuutta omaa maata kohtaan. Lisäksi sodassa kaatuneiden tunnistaminen oli toisinaan helpompaa tatuointien ansiosta. (Clerk, 2008, s. 69)

Merkittäviä nimiä tatuointiartistien keskuudessa nousi yhä enemmän myös Euroopassa. Brittiläinen Sutherland MacDonald inspiroitui japanilaisista puupiirroksista niin tyylin kuin aiheidenkin osalta. Hän teki yksityiskohtaisia representaatioita esimerkiksi matelijoista, linnuista ja mytologisista olennoista. Lisäksi MacDonald onnistui kehittämään tatuointeihinsa vihreän sävyn, mitä kukaan muu ei osannut jäljentää. (Clerk, 2008, s. 70)

Tatuoinnit olivat niin suosittuja merimiesten keskuudessa, että monet heistä alkoivat rakentaa uraa tatuointien parissa. Näin kävi muun muassa Norman Collinsille, eli ”Sailor Jerrylle”, joka perusti oman tatuointiliikkeen Honoluluun 1920-luvulla. Toisen maailmansodan aikana satoja amerikkalaisia eri yhteiskuntaluokista asutti Honolulun rannikkoa, mikä mahdollisti Collinsille laajan asiakaskunnan jättäen tämän nimen historiaan yhtenä tunnetuimmista old school -tyyliä edustavista tatuointiartisteista. (Clerk, 2008, s. 86; ks. myös Sailor Jerry, n.d.)

Tattoo flash (kuva 5) kuvaa tyypillisiä Norman Collinsin tekemiä tatuointeja. Collins haki inspiraatiota aasialaisesta taiteesta perinteisten amerikkalaisten kuviensa rinnalle. Hänen töitään yritettiin jatkuvasti kopioida, joten lopulta hän lisäsi käyntikorttiinsa sanat: ”The

Original Sailor Jerry”. Nykyään oikeudet hänen kuviinsa on tarkoin suojattu. (Clerk, 2008, s. 86)

Kuva 5. Tattoo flash

Monipuolisen taiteensa lisäksi Norman Collins muistetaan uusien tatuointipigmenttien kehittämisestä, mikä mahdollisti laajan valikoiman uusia sävyjä. Lisäksi hän paranteli tatuointikoneita ja neuloja, sekä ohjeisti tarkasti steriileistä toimintatavoista tatuoimisen suhteen, vaikka testasikin kehittämiensä värien turvallisuuden omaan ihoonsa. (Clerk, 2008, s. 86–87)

Tatuoinnit olivat, ja ovat edelleen, suosittuja myös rikollisten keskuudessa.

Tatuointikulttuurin siirtyessä läntiseen maailmaan jengiläisten suosimat aiheet olivat kuitenkin yleisessä tiedossa. Lisäksi niiden laatu oli hyvin vaihtelevaa, sillä harvoin vankilassa oli osaavia tekijöitä ja jos koneita käytettiin, ne olivat itse kyhättyjä. Hautakivet, kellot, pääkallot ja vangin numerotunnus olivat yleisiä vankien tatuointiaiheita. 1950-lukuun mennessä jokaisella merkittävällä jengillä oli oma logonsa tatuoituna. (Clerk, 2008, s. 152,

155, 162) Vastaavasti monien alkuperäisväestöjen keskuudessa tatuoinnit ovat merkinneet esimerkiksi saavutuksia ja ikään liittyviä rituaaleja.

Useassa eri lähteessä kerrottiin old school -tatuointien vahvasta itäisestä inspiraatiosta. On kiinnostavaa huomata, miten yli puoli vuosisataa sitten tatuointiartistit Euroopassa ja pohjoisessa Amerikassa ottivat vaikutteita japanilaisesta taiteesta, kun taas nykyään Japanissa ollaan innostuneita läntisestä old school -tyylistä. Läntinen kulttuuri on ominut merkittäviä symboleita, kuten lohikäärmeitä, kukkia ja jopa geishoja tatuointeihin, joiden tyyli muistuttaa huomattavan paljon japanilaisia puupiirroksia.

Vaikka old school -tyyli oli huipussaan erityisesti 1900-luvulla, on se edelleen suosittu ja olennainen osa tatuointikulttuuria (Tattoo school, 2021). Nykyään aiheita on laidasta laitaan, esimerkiksi elokuva-aiheisen tatuoinnin voi halutessaan teettää old school -tyyliin. Tietyt aiheet ovat silti säilyneet läpi vuosien, vaihtelevilla yksityiskohdilla. Vähitellen on muodostunut myös samoja piirteitä omaavia tatuointityylejä pienillä eroilla, kuten ”neo traditional”. Neo traditional -tatuointien värit ovat usein neutraalimmat ja niissä on enemmän häivytystä, mikä tekee lopputuloksesta pehmeämmän.

3 Tatuointitaiteen ja keramiikan yhdistäminen

Tatuointitaiteella ja keramiikalla on molemmilla pitkä historia. Keramiikan kehitystä on ajanut tarve käyttöä kestäville astioille, kun taas tatuointien merkitys juurtuu kulttuurien ilmaisutapoihin ja perinteisiin. Molemmista voidaan kuitenkin nähdä pyrkimys estetiikkaan sekä alueen kulttuurin ilmaisemiseen.

Vielä 1900-luvulle saakka keramiikan väri- ja lasitusreseptit olivat käsityöläismestarien salaisuuksia. Vaikka perusaineet olivat yleisesti tunnettuja, niiden mittasuhteet ja polttolämpötila olivat henkilökohtaisesti koristekokeilla testattuja. (Hyvönen, 1983, s. 114)

Tatuointien ja keramiikan pigmenttien kehitys on ollut samansuuntaista. Molempien alojen ammattilaiset pyrkivät kehittämään uusia sävyjä, joita pidettiin ammattisalaisuuksina jopa

vuosien ajan. Nykyään värejä on kuitenkin runsaasti saatavilla, eikä tarvitse olla alan ammattilainen halutessaan laajempaa tietämystä eri pigmenttien soveltuvuudesta.

Tavoitteenani on suunnitella keraamisia teoksia yllättävien yhdistelmien kautta. En ole löytänyt aiempaa näyttöä tatuointitaiteen yhdistämisestä keramiikan koristeluun, joten kehitysideassa on uskoakseni potentiaalia.

4 Keramiikan koristelu Suomessa

Keramiikan historia ulottuu maailmalla kivikaudelle saakka, ja sen koristelutekniikat ovat kehittyneet eri alueiden materiaalien ja kulttuurien mukaisesti. Suomalaisen käsityöperinteen kehittyessä laajemmaksi teollisuuden alaksi myös koristelutekniikoiden merkitys kasvoi. Lisäksi vanhempaa keramiikkamallistoa voitiin modernisoida koristelun päivityksellä, mikä oli huomattavasti nopeampaa, helpompaa ja halvempaa kuin uusien muotojen suunnittelu ja tuotekehitys.

Suomessa opittiin valmistamaan keramiikkaa vasta lähes kaksituhatta vuotta myöhemmin kuin Lähi-idässä. Keskiajalle ajoitettu Suomesta löydetty keramiikka on punasavea, joka lasitettiin yleensä vain sisäpuolelta. Todennäköisesti jo 1300-luvulla lasitusta tehtiin myös astian ulkopuolelle, vaikka se olikin harvinaista. Lyijylasituksen väri vaihteli kellanruskeasta tummaan punaruskeaan. Harvinaisempia koristelutapoja olivat tinalasitus sekä vaalealla piippusavella eli boluksella tehdyt yksinkertaiset koristekuviot (kuva 6). (Hyvönen, 1983, s. 9, 15–17)

Kuva 6. Boluksella koristeltu vati

Säilyneestä 1700-luvun keramiikasta on vaikea arvioida kotimaisuutta, sillä mallisto ja koristelu on hyvin samantapaista esimerkiksi ruotsalaisen astiaston kanssa. Kotimainen keramiikka täydensi ulkomailta tuotua esineistöä, ei niinkään korvannut sitä. Vasta 1800-luvun puolivälissä suomalainen keramiikkateollisuus alkoi nousta laadultaan samalle tasolle ulkomaisen keramiikan kanssa. Värillisen lasitteen lisäksi Suomessa oli yleistä koristella sgraffitolla lasitteen pintaan, sekä boluksella, jolloin koristekuvio on kellertävä tai valkea ja hiukan koholla oleva. (Hyvönen, 1983, s. 109–111, 118)

Suomalaisen fajanssiteollisuuden yleistyessä vuonna 1841 myös koristelusta tuli huomattavasti yksityiskohtaisempaa. Aiemman vapaalla kädellä maalatun koristelun rinnalle nousi esimerkiksi kuparipainokoristelu (kuva 7), nauhakoristeet ja marmorointi. Suotniemen fajanssitehdas oli Suomen merkittävin astiastoja valmistava tehdas Arabian perustamiseen (1873) saakka. (Hyvönen, 1983, s. 163, 166, 171)

Kuva 7. Kuparipainokoristeltu lautanen

Fajanssi- ja kaakeliteollisuuden vallitessa ei itsenäisellä muotoilulla ja koristelulla ollut samaa arvostusta kuin myöhemmin jugend-tyylin aikaan. Suomalaiset tehtaot jäljittelivät toisiaan ja ulkomaisia tehtaita niin muotoilussa kuin koristelussakin. (Hyvönen, 1983, s. 212, 214)

Arabian tehdas aloitti posliinin valmistuksen vuonna 1877, mutta tuotannon varsinainen itsenäistyminen alkoi näkyä vasta vuoden 1893 valmistetun malliston myötä. Koristelussa on jo vivahteita jugend-tyylistä, epäsymmetrisin ja luonnollisin kasviaihein (kuva 8).

Englantilaistyylliset kuparipiirroskoristeet alkoivat väistyä, ja koristelusta tuli vapaampaa, aiheista kotoisempia. (Hyvönen, 1983, s. 217, 219)

Kuva 8. Jugend-tyylinen maljakko

Jugendin väistyessä funktionalismi vei astiastoa monikäyttöisempään suuntaan. Funktionalismin rinnalle kaivattiin pian kuitenkin estetiikkaa, kun käyttöesineistön kehitys uhkasi jäädä taidekeramiikan varjoon. Vuonna 1945 Arabia palkkasi taiteilija Kaj Franckin uusimaan talouskeramiikan mallistoa. Samoihin aikoihin myös Rut Bryk, Kyllikki Salmenhaara ja Sakari Vapaavuori aloittivat työnsä Arabian taidesastolla. (Hyvönen, 1983, s. 227, 231, 233)

Keramiikan koristelu sisältää useita erilaisia koristeluvärejä, tekniikoita ja polttoja. Nykyään teollisesta keramiikasta valtaosa tehdään ulkomailla ja siirtokuvia hyödyntäen. Valmiiden koristeluvärien saatavuus on kehittynyt huomattavasti vuosien saatossa, ja uusia lasitteita kehitetään jatkuvasti niin tuotevalmistajien kuin studiokeraamikkojen toimesta. Itse olen opiskeluaikana keskittynyt enemmän astioiden muotoiluun sekä koriste-esineiden ja käyttöesineiden yhdistämiseen, kuin lasitteiden kehittelyyn.

Hakiessani aineistoa keramiikan koristeluteknikoihin liittyen, kiinnostuin Åsa Hellmanin toimittamasta kirjasta *Taidekeramiikka Suomessa* (2004). Kirjasta löytyi muutamia teoksia, jotka on koristeltu sellaisella kädenjäljellä, jota tavoittelen opinnäytetyössäni. Graafikko Rut Brykin maalauksellisissa seinälaatoissa (kuva 9) on yhtäläisyyksiä aiheissa ja detaljiikassa.

Materiaalina Bryk käytti töissään fajanssia, ja valittujen lasitusvärien kontrastit korostavat selkeärajaisia kuvia. Toisin kuin muut naiskollegansa, Bryk valmisti useita suuria reliefejä julkisiin tiloihin. Hänen tyyliinsä kehittyi myöhemmin abstraktimpaan ja arkkitehtoniseen suuntaan. (Hellman, 2004, s. 134)

Kuva 9. Rut Brykin teoksia

Syntyjään englantilaisen Judy Mäkelän dreijatuissa käyttöesineissä on 1950-luvun painotekstiilien ilmettä (kuva 10). Tuotteet on maalattu koristeellisin savivärein ja lasitettu

kirikkaalla lasitteella. Mäkelä valmistaa edustavia lahjatavaroita, ja hän on osallistunut uniikkeilla kulhoillaan useisiin käsityönäyttelyihin. (Hellman, 2004, s. 218)

Judy Mäkelän teoksissa värien kontrastit ja yksityiskohtaisuus ovat melko lähellä tavoittelemaani jälkeä. Kuvioaiheiden asettelusta tulee mielikuva retrosta tekstiilistä, mikä on myös omalla tavallaan kiinnostava ja kiehtova tapa koristella keramiikkaa.

Kuva 10. Judy Mäkelän teoksia

5 Tuotesuunnittelun valinnat

Työni tuotesuunnittelun alussa tehtäviin rajauksiin vaikuttaa ensisijaisesti se, miten tuotteen muoto voisi korostaa pääosassa olevaa koristekuviota. Lisäksi tuotteen päämääränä on soveltua funktioon, joka sille on päätetty.

Koska opinnäytetyö pohjautuu suurelta osin käytännön tekemiseen, teen koristekokeita prototyyppeihin ja saan prosessin aikana lisää tietoa kunkin tekniikan hyvistä ja huonoista puolista. Jokaisessa tekniikassa on hyvät puolensa, mutta olennaista on soveltuvuus työhön valitun tatuointityylin jäljentämiseen.

Ennen prototyypin raakapolttoa on tiedettävä kunkin testattavan tekniikan työstövaihe. Esimerkiksi engobe levitetään polttamattoman saven pintaan, kun taas alilasilteilla voidaan maalata myös raakapolttettua keramiikkaa. Lisäksi on hyvä tietää mitä välineitä mihinkin tekniikkaan yleensä käytetään, ja kokemuksen kautta itselle parhaat välineet.

Seuraavissa kappaleissa perustelen valintoja työssä käytetyn saven sekä koristelutekniikoiden osalta. Kaikki valinnat on tehty optimaalisen tarkkaa ja kirkasta koristelua tavoitellen, inspiraationa old school -tatuoinnit.

5.1 Prototyypisuunnitelma

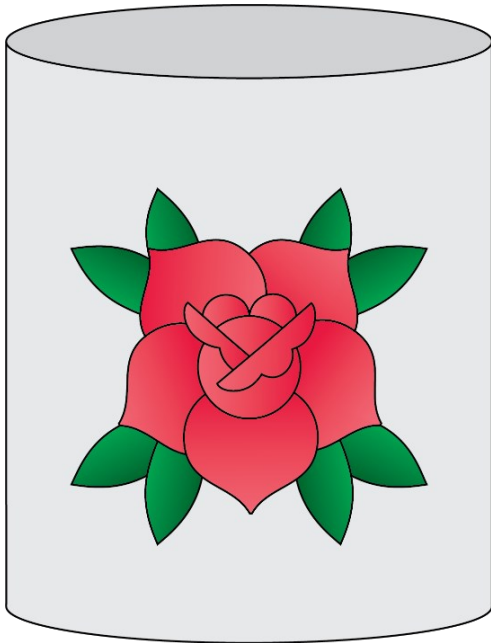
Prototyypillä eli koekappaleella tarkoitetaan suunniteltavan tuotteen ensimmäistä fyysistä versiota. Se voi olla joko hyvin lähellä lopullista tuotetta, tai tehty vain tiettyjen ominaisuuksien testaamista varten. Suunnittelun aikana voidaan tehdä useita prototyyppejä, jotka kehittyvät sitä mukaa kun suunnitelmasta löytyy paranneltavaa. (Muotoilupakki, n.d.)

Noin kymmenen senttimetrin korkuiset prototyypit havainnollistavat valittujen koristelutekniikoiden jälkeä. Prototyypin muoto on suora, toisin kuin lopullisen tuotteen, koska suorien ruukkujen valmistaminen oli sarjatyönä tehokasta.

Aihe on kaikissa prototyypeissä sama yksinkertainen ruusu (kuva 11). Värien ei ole tarkoitus vastata täsmällisesti suunnitelmaa, vaan ideana on arvioida koristelutekniikoiden lopputulosta. Myös ääriiviivat ovat konseptikuvissa tarkoituksella paksummat kuin prototyypin konseptikuvassa. Materiaalina on sama savi kuin lopullisissa tuotteissa.

Koristelutekniikoiden kokeiluun on valittu koepalojen sijaan prototyypit, sillä vaakatasossa olevista koepaloista ei voi arvioida esimerkiksi värin valumista. Myös prototyyppien mahdollista funktiota on mietitty, sillä haluan pääsääntöisesti valmistaa esineitä, joilla on käyttötarkoitus. Prototyypit soveltuvat mielestäni parhaiten pienille viherkasveille.

Kuva 11. Prototyypisuunnitelma

5.2 Saven tyyppi

Savi on vuosien saatossa kallioperästä rapautunut maalaji, joka pitää sisällään eri kivilajeja, muun muassa maasälpää, kvartssia, pallosavea, kaoliinia, samottia sekä väriaineita. Savityypit voidaan jakaa karkeasti matalapolttoisiin ja korkeapolttoisiin saviin. Toinen tapa savien jaotteluun on karkeus eli samottipitoisuus. Karkeus kannattaa valita käyttötarkoituksen mukaan. Esimerkiksi dreijaukseen käytettävä savi on mahdollisimman sileää, kun taas käsinrakennus- ja kuvanveistosavet sisältävät enemmän samottia. (Kerasil n.d.)

Valitsin työssä käytettäväksi saveksi korkeapolttoisen WM2502-kivitavarasaven. Se on vaaleaa ja helposti työstettävää, mutta vaatii kärsivällisyyttä suurempia teoksia tehtäessä. Koska massassa ei ole paljoa samottia eli keramiikkasirua, on käsinrakentamisessa maltettava antaa alempien kerrosten kuivua tarpeeksi. Suurempi määrä samottia helpottaisi esineen työstövaiheessa, mutta valitsin sileän ja vaalean saven lopputulosta ajatellen. Arvioin saven parhaaksi tarkalle koristelulle ja värien erottumiselle.

Polttolämpötila vaikuttaa saven väriin, kutistumaan sekä massan tiivistymiseen. Korkeapolttainen keramiikka on tiiviimpää eli vedenpitävämpää, joten se sopii hyvin

käyttöesineisiin. Alkuperäinen suunnitelma oli tehdä ruukusta ensisijaisesti viherkasville soveltuva, mihin matalapolttoisen punasaven huokoisuus olisi ollut optimaalinen. Maljakko vaatii kuitenkin hyvää vedenpitävyyttä, ja lisäksi koristeluvärit näkyvät kirkaampina vaaleassa savessa.

5.3 Koristelutekniikat

Prototyyppien koristelutekniikoiksi valitsin engobeilla maalaamisen ja sgraffiton, alilasitteilla maalaamisen sekä cuerda secan. Tarkoituksena on arvioida jokaisen valitun tekniikan lopputulosta ja työskentelyn tehokkuutta. Engobet ja alilasitteet ovat itselleni tuttuja, mutta cuerda seca oli uusi kokeilu.

Prototyyppien perusteella päätin lopullisen tuotteen koristelussa käytettävän tekniikan. Jo koristelutekniikoita miettiessä yhdeksi vaihtoehdoksi nousi tekniikoiden soveltaminen, esimerkiksi cuerda secassa alilasitteiden käyttö lasitteiden sijaan. Lasitteilla on aina valumisen riski, joten ne eivät välttämättä sovellu yksityiskohtaiseen koristeluun pystysuoralla pinnalla.

Koristelulle ei ole projektissa mitään varsinaisia rajoitteita. Koristeluvärejä ei tarvitse rajata elintarvikekäyttöön soveltuviksi, koska ruukun käyttötarkoitus on toimia maljakkona ja koriste-esineenä.

5.3.1 Engobe ja sgraffito

Engobet ovat yksinkertaisuudessaan pigmenteillä tai oksideilla värjättyjä savilietteitä. Niillä voidaan maalata polttamaton esine kauttaaltaan, tai kuvioda yksityiskohtaisemmin. Engoben lopullinen väri tulee esiin vasta lasituspolton jälkeen. Pintaan kannattaa valita kiiltävä tai kirkas mattalasite, riippuen tavoitellusta lopputuloksesta.

E erityisen tarkkaa jälkeä saadaan aikaiseksi raapetekniikalla eli sgraffitolla. Raapetekniikassa saven pintaan levitettyä engobeaa tai lasitetta raaputetaan, jolloin alta paljastuu saven oma

väri. Tarkkaa jälkeä tavoitellessa kannattaa odottaa saven ja lietepinnan kuivumista kokonaan (Connell, 2002, s. 68).

Hyviä välineitä engoben levittämiseen ovat esimerkiksi siveltimet ja sienet. Raapetekniikkaan soveltuvat esimerkiksi ohuet piikit, silmukkaraudat ja teräväreunaiset veitset. Raaputtaessa esineestä irtoaa aina hienojakoista savipölyä, minkä hengittäminen voi olla vaarallista, joten hengityssuojaimen käyttö on suositeltavaa.

Raapetekniikassa täytyy olla itsevarma liikkeissään, sillä raaputettua kuviota ei saa enää tekemättömäksi. Kuvassa 12 on levitetty sienellä ohut kerros engobea, jossa on pullonvihreää pigmenttiä.

Kuva 12. Sgraffitokoristelua engoben pintaan

Ensimmäisessä prototyypissä (kuva 13) on käytetty itse sekoitettuja engobeja. Engobet on tehty reseptillä: 45 % kaoliinia + 45 % pallosavea + 10 % pigmenttiä. Maalasin prototyypin kuvion ensin punaisella ja pullonvihreällä engobella, minkä jälkeen hyödynsin raapetekniikkaa ääriviivojen hahmottelussa. Viimeiseksi maalasin ääriviivat mustalla

engobella. Raakapolton jälkeen prototyyppi on kastettu kirkkaaseen lasitteeseen ennen lasituspolttoa.

Kuva 13. Prototyyppi 1 ennen polttoa ja valmiina

Engobeilla ja sgraffitolla on mahdollista saada aikaiseksi tarkkaa koristelujälkeä, mutta kovin nopea tekniikka ei ole. Prototyyppi onnistui mielestäni melko hyvin. Värit ovat kirkkaat, mutta ääriviivat eivät ole niin terävät kuin olisin toivonut. Lisäksi kappaleen sisäpuolelle muodostui pieni halkeama, johtuen luultavasti engoben veden määrästä.

5.3.2 Alilasiteväreillä maalaaminen

Alilasiteväreillä voidaan tehdä luovaa ja yksityiskohtaista koristelua keraamisiin esineisiin. Tekniikoita alilasitteilla koristeluun ovat esimerkiksi levittäminen siveltimellä tai sienellä, sgraffito, siirtokuvat, kynät ja koristeluvahan hyödyntäminen. Niillä voidaan maalata tarkasti esimerkiksi kukkia tai abstraktimpaa kuviota. Värit sisältävät yleensä pigmenttiä, savea, vettä ja pienen määrän frittiä. Nimenomaan fritti mahdollistaa alilasitteen levityksen myös raakapoltetulle pinnalle. (Pottery Crafters, 2021)

Alilasitteilla voidaan kerrostaa esineen koristelua maalaamalla ensin polttamattomaan pintaan ja lisäämällä väriä, kun esine on raakapoltettu. Polttamaton esine imee alilasiteväriä itseensä, mikä tekee lopputuloksesta kirkkaamman. Toisaalta raakapoltettu pinta on helpompi koristella yksityiskohtaisesti. Yleensä koristelu viimeistellään kirkkaalla tai himmeällä lasitteella, josta alilasite kuultaa läpi. (Pottery Crafters, 2021) Punasavi vaatii useamman kerroksen väriä, jotta se erottuu terrakotan värisestä pinnasta. Vaalealle savelle riittää yleensä yksi kerros.

Tilasin työtä varten valmiita alilasitevärejä, koska en ole niitä koskaan itse sekoittanut. Itse tehdyt alilasitteet saattavat levitä ja valua, ellei niiden tekemisestä ole aiempaa kokemusta. Päätin etten ota tässä projektissa riskiä värien valumisesta, koska se olisi saattanut vaikuttaa liikaa aikatauluun.

Hahmottelin kuvion prototyypin pintaan lyijykynällä ja maalasin punaisella alilasitevärillä ruusun, jättämällä tilaa ääriviivoille. Huomasin valmiiden värien koostumuksessa eroavaisuuksia, vaikka reseptit ovat samat punaisessa ja vihreässä alilasitevärissä. Punainen väri oli selvästi paksumpaa, joten siistin maalauspintaa hieman raaputtamalla ennen toista polttoa. Maalasin mustat ääriviivat tässäkin prototyypissä viimeisenä. Lopuksi esine on kastettu kirkkaaseen lasitteeseen ennen lasituspolttoa.

Kuva 14. Prototyyppi 2 ennen polttoa ja valmiina

Kuten kuvasta 14 näkyy, punainen alilasite on pahasti valunut. Tämä voi johtua esimerkiksi uunin polttolämpötilasta, tai pigmentistä itsestään. Vastaavanlainen vihreä väri ei ole ollenkaan valunut. Koristekuvion ääriviivat ovat hyvin tarkat myös mustalla alilasitteella, paitsi punaisen pigmentin vieressä.

5.3.3 Cuerda seca

Cuerda seca -tekniikassa raakapoltetulle pinnalle maalataan vahan ja rautaoksidin sekoitteella halutun kuvan ääriviivat, minkä jälkeen loput pinnasta maalataan lasitteilla. Vahan ansiosta eri värisiä lasitteita voidaan käyttää vierekkäin ilman että ne sekoittuvat toisiinsa, valuvat tai alkavat kuplia. Marc Eganin (2022) mukaan ääriviivoja ei kannata maalata liian tiiviisti, vaan lasitteelle kannattaa jättää enemmän tilaa.

Vahan ja rautaoksidin on hyvä antaa kuivua keraamisella pinnalla vähintään tunnin ajan. Kahden päivän kuivuminen saattaa kuitenkin jo vähentää seoksen kykyä hylkiä lasitetta. Lasitteen levittämiseen voi käyttää esimerkiksi palloruiskua tai sivellintä. Palloruisku toimii

hyvin tasaisille pinnoille kuten laatoille, kun taas sivellintä on helpompi hallita ruukuissa ja muissa astioissa. (Marc Egan, 2022) Kuvassa 15 on esimerkki toimivasta cuerda seca -tekniikan reseptistä. Tekniikka on yleinen Espanjassa, ja sitä käytetään yleensä laattojen koristeluun.

Kuva 15. Cuerda seca -vahan resepti

CUERDA SECA WAX RECIPE		EGAN GLOSS BASE	
Liquid Wax Emulsion	50	Cone 2–3 Oxidation	
Ferro Frit 3124	3	Wollastonite	16.0 %
Red Iron Oxide	5	Ferro Frit 3124	42.0
Black Iron Oxide	5	Nepheline Syenite	16.0
		OM 4 Ball Clay	18.0
		Silica	8.0
			<u>100.0 %</u>
		Add: CMC Gum	0.5 %
<p>Measurements in grams. Thoroughly wet the oxides with a few drops of water before adding the wax. Mix ingredients, then pass through an 80-mesh sieve to remove lumps. Clean the sieve with hot water and dish soap immediately after using.</p>		<p>This is a glossy base that works well with ceramic stains and coloring oxides. Substitute all or part of the wollastonite with dolomite to create a satin to satin-matte surface.</p>	

Prototyypissä (kuva 16) on käytetty koristeluvahan ja rautaoksidin sekoitusta. Huomasin siveltimen ”turpoavan” sekoitteesta, mikä vaikutti ääri viivojen tarkkuuteen. Siveltimeen jäi käytön jälkeen vahamainen pinta, eli se ei lähtenyt pelkällä vedellä puhtaaksi. Tinnerillä sivellin puhdistui, eli jatkossa puhdistan sivellintä sitä mukaa kun etenen ääri viivoja maalatessa. Lasitteiden levitys sujui nopeasti, koska vahasekoite tarkoituksenmukaisesti hylki lasitetta. Siistin ääri viivoja kuitenkin varalta ennen polttoa.

Kuva 16. Prototyyppi 3 ennen polttoa ja valmiina

Kolmannen prototyypin värit eivät ole odotusten mukaiset, koska lasitekerros on liian paksu. Fuksianpunaisella lasitettu ruusu on palanut uunissa valkoiseksi, mutta lehdissä on vihreää sävyä. Lisäksi ääri viivojen rautaoksidi on aiheuttanut ruostetta muistuttavaa pintaa.

Cuerda seca oli kiinnostava tekniikka kokeilla, ja tulen varmasti käyttämään sitä myös jatkossa. Rautaoksidin määrää koristeluvahassa täytyy luultavasti vielä hienosäätää, vaikka ruostemainen efekti onkin tavallaan hieno. Koristeluvaha toimi ääri viivojen rajaamisessa hyvin.

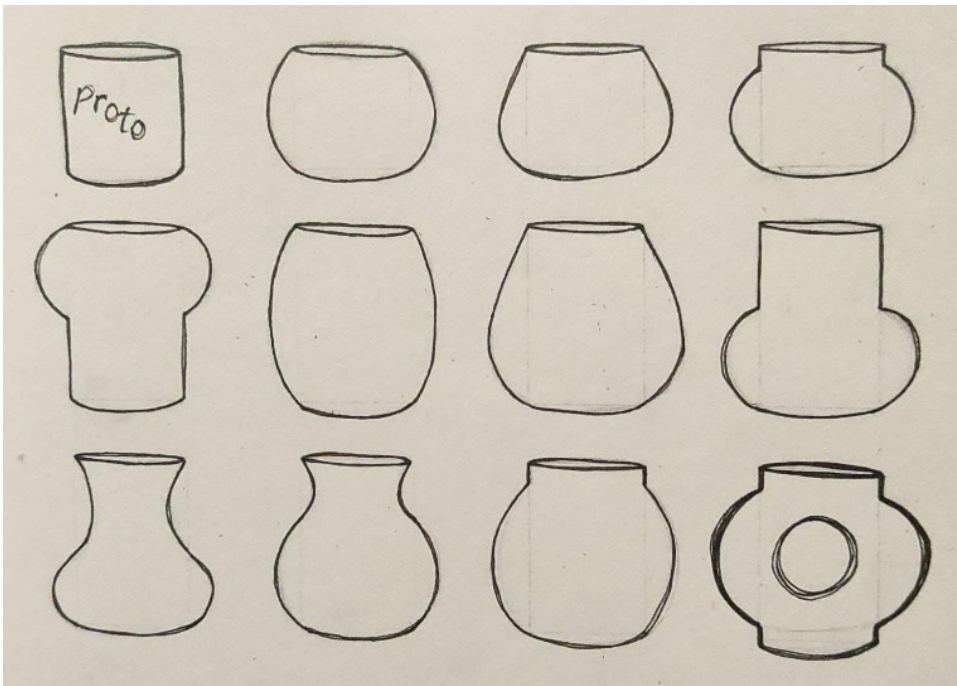
5.4 Ruukun muotoilu ja koristelu

Koristelukokeiden polttojen aikana ehdin myös päättää lopullisen tuotteen muotoilusta, aloittaa tuotteen valmistuksen, sekä suunnitella koristelua. Seuraavissa kappaleissa on kerrottu tarkemmin tästä prosessista. Työhön liitetyt kuvat havainnollistavat parhaiten suunnittelu- ja valmistusprosessin vaiheita.

Ruukun muotoilua johdattaa pyöristynyt muoto, jonka on tarkoitus korostaa kuviointia. Luonnokset (kuva 17) on tehty tämän mielessä pitäen. Ruukun on tarkoitus toimia ensisijaisesti maljakkona, jota voi pitää esillä sellaisenaankin ilman kukkia, oksia tai muuta sisältöä.

Kuvan luonnoksista valitsin viimeisen, eli oikeassa alareunassa olevan ruukun muodon. Se on yksinkertainen ja tasapainoinen yhtenevällä jalkareunalla ja suuaukolla. Valintaan vaikutti myös monikäyttöisyyden mahdollisuus. Suunnittelemani ruukku voi soveltua tarvittaessa pienen viherkasvin kasvupaikaksi.

Kuva 17. Luonnoksia tuotteen muodosta

Saven käsinrakennustekniikoita ovat peukalotekniikka, makkaratekniikka, suomutekniikka, koverrustekniikka, levytekniikka sekä useamman eri tekniikan yhdistely. Käsinrakennuksessa huomioitavia seikkoja ovat esimerkiksi vääntymät, tuet, saven valinta ja kuivatus. (Kerasil, n.d.)

Koulun keramiikkatiloissa on yhteisessä käytössä kipsisiä apumuotteja, joita päätin hyödyntää käsinrakentamisen nopeuttamiseksi. Kaksi puolipallon muotoista prässimuottia toimivat tähän tarkoitukseen hyvin (kuva 18). Samalla kun prässätty savi kuivui kipsimuottien

päällä, liitin molempiin osiin ”makkarat”, toisen jalkarenskaaksi ja toisen ruukun suuaukkoon. Lopuksi irrotin ruukun puolikkaat kipsimuoteista ja liitin kappaleet yhteen. Käytin apuna savilietettä, johon olin sekoittanut etikkaa, koska se yleensä auttaa vaikeissa liitännäkohdissa.

Valmistin ruukkuja varalta kolme kappaletta, sillä keraamiset esineet saattavat rikkoutua missä tahansa työstövaiheessa. Ajattelin useamman ruukun tuovan myös liikkumavaraa koristeluvaiheeseen. Ensimmäisen ruukun muoto vastaa parhaiten omia odotuksiani. Kahta muuta valmistaessa on selvästi tullut hätäiltyä, koska pinnassa näkyy pieniä halkeamia. Tällöin esineitä ei kannata välttämättä edes polttaa, koska ne voivat hajota uunissa.

Kuva 18. Ruukun valmistusta

Koristelun suunnittelua varten taustatieto yleisimmistä old school -tatuointiaiheista ja merkityksistä oli hyödyllistä. Itseäni on aina kiinnostanut muotokuvien piirtäminen sekä erilaisten piirtämis- ja maalaustekniikoiden yhdistäminen. Perinteisen tatuointityylin selvästi suosituimpia muotokuvatatuointeja ovat naisen profiili ja siihen yhdistettynä esimerkiksi huivi, kukat, perhoset tai kaikki edellä mainitut. Kokosin moodboardiin (kuva 19) esimerkkejä näistä aiheista.

Kuva 19. Moodboard

Erityinen kiinnostus nousi muotokuvien yhdistämisestä perhosiin. Etsin aiheesta kuvia ja suunnittelin erilaisia asetelmia, minkä pohjalta piirsin luonnoksia ja niistä suoraan vektorikuvia (kuva 20) Adobe Illustratoria hyödyntäen. Perhoset kuvaavat tatuointitaiteessa uutta alkua (Clerk, 2008, s. 182).

Kuva 20. Suunnittelua

Muotokuvissa myös katseen suunnalla voi olla merkitys. Aiempien kuvataideopintojeni perusteella oikealle katsovat kasvot suuntaavat tulevaisuuteen. En kuitenkaan valinnut toteutettavaksi sivuprofiilista piirrettyä kuvaa, koska se ei mielestäni istunut valitsemaani ruukkuluonnokseen. Halusin suunnitella symmetrisen kuvan, joka tukee tasapainoisen ruukun muotoa.

Konseptikuvissa ruukun muotoa ei ole piirretty luonnosten, vaan valmistetun tuotteen raakileen mukaisesti. Näin on saatu realistisempi kuva ruukun todellisesta muodosta ja kuvioinnin asettelusta. Valmiin ruukun koristeluvärit eivät välttämättä vastaa täysin konseptikuvien värejä. Konseptikuvat ovat väriensä puolesta suuntaa antavia, mutta koristelu on pyritty tekemään mahdollisimman tarkasti niiden pohjalta.

Kuva 21. Konseptikuvan väri vaihtoehdot

Ruukun valmistumisen aikatauluun vaikutti se, ettei lopullista koristelutekniikkaa ollut kannattavaa valita, ennen kuin jokainen prototyyppi oli valmis ja näin niiden lopputuloksen. Kuitenkin prototyyppien valmistuttua tekniikan valinta oli yllättävän vaikeaa. Jokaisessa tekniikassa oli hyvät ja huonot puolensa.

Lopulta valitsin alilasitteilla maalaamisen, koska prototyyppi 2 (kuva 14) oli lähimpänä tavoittelemaani jälkeä. Oleelliselta tuntui ääri viivojen tarkkuus, mikä onnistui parhaiten mustalla alilasitevärillä. Jätin kuitenkin käyttämättä prototyyppissä valunutta punaista

alilasitetta, ja korvasin sen Kerasilin okran sävyisellä alilasitevärillä, jota olen käyttänyt aiemminkin. Käyttämäni vihreä alilasiteväri on sama kuin prototyypissä.

Koristelua varten tulostin piirtämäni konseptikuvan, jotta hahmottaisin paremmin suunnittelemani kuvion koon. Tämän jälkeen hahmottelin kuvan lyijykynällä raakapoltetun ruukun pintaan ennen maalaamista (kuva 22).

Kuva 22. Hahmottelua ja ääri viivojen maalausta

Yksinkertaistin ruukun koristekuviota kukkien osalta (kuva 23), sillä koin että koko esine olisi näyttänyt liian raskaalta. Koristelun asettelu kaksiulotteiseen konseptikuvaan eroaa kuitenkin aina kolmiulotteisesta esineestä. Kun olin tyytyväinen koristeluun, upotin ruukun kirrkaaseen lasitteeseen ja puhdistin tuotteen pohjan.

Kuva 23. Ruukku ennen lasituspolttoa

Kuva 24. Ruukku valmiina

6 Prosessin arviointi

Olen tyytyväinen prosessin lopputulokseen. Työn päämääränä oli koristella keraaminen ruukku old school -tatuointityylin mukaisesti, ja koen onnistuneeni tavoitteessa. Koristelun aihe noudattaa valitun tyylin piirteitä, ääriviivat ovat tarkat ja värit ovat tarpeeksi kirkkaat. Toissijainen tavoite onnistui myös: valmistin ruukun, joka soveltuu maljakoksi tai koriste-esineeksi sellaisenaan. Lasituspoltoissa ruukkuun muodostunut pieni särö harmittaa, koska yleensä onnistun välttämään niitä.

Tavoitteeni muotoilijana on suunnitella tuotteita yllättävien yhdistelmien kautta, joten koen opinnäytetyön aiheen kuvastaneen tätä samaa tavoitetta. Aiemmat työni muodostuvat pääasiassa joko funktion omaavista veistoksista, tai yksinkertaisista käyttöesineistä tarkalla koristelulla. Pyrin valmistamaan pitkäikäisiä tuotteita, jolloin yleensä ei riitä pelkästään tuotteen käytännöllisyys. Tuotteen täytyy mielestäni olla myös persoonallinen ja jollain lailla puhutteleva, jolloin kuluttaja ei halua luopua tuotteesta. Toki myös ajaton muoto ja monikäyttöisyys pidentävät esineen käyttöikä.

Opinnäytetyöprosessista opin työskentelytapojen rajaamista, kehityin tuotesuunnittelussa ja sain rutiinia työskentelyyn. Prototyypit olivat hyvä valinta koepalojen sijaan, koska ne havainnollistivat uskoakseni paremmin työskentelyn jälkeä. Koristelutekniikoissa positiivinen yllätys oli cuerda seca. Se ei ollut paras vaihtoehto tähän työhön, mutta kehittelen sitä varmasti tulevaisuuden projekteissa. Uuden tekniikan oppiminen inspiroi myös uusien tuotteiden suunnittelua.

Uskon että tatuointitaiteen yhdistämisellä keramiikan koristeluun on sopiva markkinarako. Rajasin työtä varten old school -tyylin, mutta tulevaisuudessa haen varmasti inspiraatiota keramiikkaan myös muista tatuointitaiteen suuntauksista. Haluan kuitenkin myös jatkossa välttää kopioimasta minkään tyyli-suuntauksen aiheita suoraan, vaan pitää kiinni omasta tyylistäni.

Lukiessani taidegrafiikan suuntauksen eli puupiirroksen yhtäläisyyksistä tatuointitaiteeseen, aloin pohtia taidegrafiikan tekniikoiden yhdistämistä keramiikan koristelutekniikoiden tueksi.

Painantakuviointia hyödynnetään keramiikassa jonkin verran esimerkiksi pitsillä, mutta erilaisia kohopainotekniikoita voisi käyttää persoonallisemman ilmeen aikaansaamiseksi. Idea olisi tavallaan siirtokuvaa muistuttava, mutta toisi paremmin tekijän kädenjälkeä esiin. Tekniikalla voisi luoda painantakuvioiden lisäksi myös sapluunakoristelua, hyödyntäen vaikkapa engobeja, alilasitevärejä tai lasitteita. Tämä olisi tehokkaampaa kuin jokaisen koristeluaiheen maalaaminen yksitellen.

Keramiikkaa opettanut Jo Connell (2002, s. 6) kertoo niin sanotun tyhjän paperin kammon olevan yleistä opiskelijoiden keskuudessa. Savi työstetään muotoonsa ja raakapoltetaan, minkä jälkeen lasituksen ja muun koristelun pelätään pilaavan puolivalmis työ. Olen huomannut samoja taipumuksia itsekin aloittelevana muotoilijana. Jos en ole ollut sataprosenttisen tyytyväinen työhön, olen laittanut saven uuteen käyttöön. Tämän vuoksi moni työ jäi ensimmäisenä opiskeluvuonna valmistumatta. Itseluottamus on kuitenkin kasvanut tekemisen ja rutiinin myötä. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toi lisää varmuutta ja intoa jatkaa keramiikan parissa.

Lähteet

Clerk, C. (2008). *Vintage Tattoos*. Carlton Books

Cloak and Dagger Tattoo London. (n.d.-a). *Traditional Ladyhead Tattoos*

<https://www.cloakanddaggerlondon.co.uk/tattoo-styles/traditional-ladyhead/>

Cloak and Dagger Tattoo London. (n.d.-b). *The Birth of the Traditional Tattoo Style*

<https://www.cloakanddaggerlondon.co.uk/the-birth-of-the-traditional-tattoo-style/>

Connell, J. (2002). *The Potter's Guide to Ceramic Surfaces*. Apple Press

Egan, M. (2023). *How to Decorate Pottery Using the Cuerda Seca Technique*. Ceramic Arts

Network <https://ceramicartsnetwork.org/daily/article/How-to-Decorate-Pottery-Using-the-Cuerda-Seca-Technique>

Funhouse Tattoo. (2017). *A Brief Look into the History of Traditional Tattoos and How They*

Mark a Crucial Point in America's History [https://funhouseguesthouse.com/a-brief-look-into-](https://funhouseguesthouse.com/a-brief-look-into-the-history-of-traditional-tattoos-and-how-they-mark-a-crucial-point-in-americas-history/#:~:text=Traditional%20tattoos%2C%20also%20known%20as,iconic%20tattoo%20styles%20there%20is)

[the-history-of-traditional-tattoos-and-how-they-mark-a-crucial-point-in-americas-](https://funhouseguesthouse.com/a-brief-look-into-the-history-of-traditional-tattoos-and-how-they-mark-a-crucial-point-in-americas-history/#:~:text=Traditional%20tattoos%2C%20also%20known%20as,iconic%20tattoo%20styles%20there%20is)

[history/#:~:text=Traditional%20tattoos%2C%20also%20known%20as,iconic%20tattoo%20st-](https://funhouseguesthouse.com/a-brief-look-into-the-history-of-traditional-tattoos-and-how-they-mark-a-crucial-point-in-americas-history/#:~:text=Traditional%20tattoos%2C%20also%20known%20as,iconic%20tattoo%20styles%20there%20is)

[yles%20there%20is](https://funhouseguesthouse.com/a-brief-look-into-the-history-of-traditional-tattoos-and-how-they-mark-a-crucial-point-in-americas-history/#:~:text=Traditional%20tattoos%2C%20also%20known%20as,iconic%20tattoo%20styles%20there%20is)

Hellman, Å. toim. (2004). *Taidekeramiikka Suomessa*. Otava

Hesselt van Dinter, M. (2005). *The World of Tattoo: An Illustrated History*. KIT Publishers

Hyvönen, H. (1983). *Suomalaista keramiikkaa*. WSOY

Kerasil. (n.d.). *Keramiikan perusteita*

https://www.kerasil.fi/epages/Kerasil.sf/fi_FI/?ObjectPath=/Shops/Kerasil/Categories/Ohjeita/Ohjeita_ja_neuvoja/Keramiikan_perusteita

Muotoilupakki. (n.d.). *Prototyypit* <https://muotoilupakki.fi/prototyypit-2/>

Pottery crafters. (2021). *Underglazing Pottery | Glazing Tips, Tools and Ideas*

<https://potterycrafters.com/underglazing-pottery/>

Sailor Jerry. (n.d.). *Who is Sailor Jerry* <https://sailorjerry.com/en/norman-collins/>

Tattoo School. (2021). *7 Tattoo Styles Explained* <https://tattooschool.com/7-tattoo-styles-explained/>

Kuvalähteet

Kuva 1 Maarit Hännisen kohopainoteos. [@maarit.hanninen]. (18.3.2023). Instagram

<https://www.instagram.com/p/CMkShliM0ox/?hl=en>

Kuva 3 Burmalaisia tatuointeja, 1930. Hesselt van Dinter, M. (2005). *The World of Tattoo: An Illustrated History*. KIT Publishers

Kuva 4 Tyypillinen old school -aihe. *American traditional tattoos: history, meanings, artists, designs*. (26.6.2020). Tatt Mag

<https://tattmag.com/american-traditional-tattoo/?amp>

Kuva 5 Tattoo flash. *Tattoos and Rum: The Story of the Real Sailor Jerry, Norman Collins*.

(11.5.2017). The Manual <https://www.themanual.com/food-and-drink/real-sailor-jerry/amp/>

Kuva 6 Boluksella koristeltu vati. Hyvönen, H. (1983). *Suomalaista keramiikkaa*. WSOY

Kuva 7 Kuparipainokoristeltu lautanen. Hyvönen, H. (1983). *Suomalaista keramiikkaa*. WSOY

Kuva 8 Jugend-tyylinen maljakko. Hyvönen, H. (1983). *Suomalaista keramiikkaa*. WSOY

Kuva 9 Rut Brykin teoksia. Hellman, Å. toim. (2004). *Taidekeramiikka Suomessa*. Otava

Kuva 10 Judy Mäkelän teoksia. Hellman, Å. toim. (2004). *Taidekeramiikka Suomessa*. Otava

Kuva 15 Cuerda seca -vahan resepti. Marc Egan. (2022). *How to Decorate Pottery Using the Cuerda Seca Technique*. Ceramic Arts Network. Cuerda Seca technique

<https://ceramicartsnetwork.org/daily/article/How-to-Decorate-Pottery-Using-the-Cuerda-Seca-Technique>

Kuva 19 Moodboard. Pinterest.

<https://fi.pinterest.com/pin/433330795410939178/>

<https://fi.pinterest.com/pin/433330795410974674/>

<https://fi.pinterest.com/pin/433330795410939146/>

Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyö, Keramiikkaa tatuointitaiteen inspiroimana

Mirha Jalander, kevät 2023

Aineisto

Aineisto on pääosin kirjoista ja internetistä haettua tietoa ja sisältää tekijän itse suorittamien koristekokeilujen tuloksia.

Aineiston tallentaminen projektin aikana

Tutkimusaineisto tallennetaan tekijän omalle salasanalla suojatulle tietokoneelle ja henkilökohtaiselle kovalevyllä.

Aineiston käsittely projektin jälkeen

Opinnäytetyötä varten kerätty aineisto ja tutkimustieto säilytetään tekijän omalla salasanalla suojatulla tietokoneella ja työn kokonaan valmistuessa sitä hyödynnetään mahdollisesti tulevaisuuden projekteissa.